

กลอนดอกบ๊วย 32 บทใน มัณโณญ:
เปรียบเทียบภาพลักษณ์ดอกบ๊วยใน มัณโณญ กับ โคะกิงวะกะฉุ

อรรธยา สุวรรณระดา
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

“เรวะ” (令和) ชื่อปีรัชศกใหม่ของญี่ปุ่นมีที่มาจากคำในบทเกริ่นนำกลอนดอกบ๊วย 32 บท (梅花の歌三十二首序) ในหนังสือรวมกลอน มัณโณญ (万葉集) หนังสือรวมกลอนญี่ปุ่นที่เก่าแก่ที่สุดในสมัยนารา กลอนดังกล่าวประพันธ์ขึ้นในงานเลี้ยงชมดอกบ๊วยที่จัดขึ้นที่บ้านของโอโตะโมะ โนะ ทะบิโตะ (大伴旅人) ที่คะสะอิฟู (大宰府) ในค.ศ. 730 บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของดอกบ๊วยในกลอน 32 บทดังกล่าวใน มัณโณญ โดยจะเปรียบเทียบกับกลอนใน โคะกิงวะกะฉุ (古今和歌集) หนังสือรวมกลอนที่สำคัญในสมัยเฮอัน การศึกษานี้จะช่วยให้เห็นความแตกต่างของภาพลักษณ์ดอกบ๊วยที่ปรากฏในกลอนญี่ปุ่นต่างสมัย จากการศึกษาพบว่าใน มัณโณญ กวีจะเน้นรูปลักษณ์ที่สวยงามน่าชมของดอกบ๊วยและจะสื่ออารมณ์ความรู้สึกแบบตรงไปตรงมา ในขณะที่ใน โคะกิงวะกะฉุ กวีจะแสดงความรู้สึกนึกคิดที่ละเอียดอ่อนกว่า เช่น กล่าวถึงกลิ่นหอมของดอกบ๊วยหรือบรรยายภาพลวงของดอกบ๊วย ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่พบใน มัณโณญ

คำสำคัญ: กลอนญี่ปุ่น, ดอกบ๊วย, มัณโณญ, โคะกิงวะกะฉุ

**The 32 Poems of Plum Blossoms in Manyoushuu :
Comparing the Image of Plum Blossoms in *Manyoushuu* with
*Kokinwakashuu***

Attaya Suwanrada
Faculty of Arts, Chulalongkorn University

Abstract

“Reiwa”, the new era name of Japan, is derived from the words in the preface of the 32 poems of plum blossoms in *Manyoushuu*, the oldest anthology of Japanese poetry in the Nara period. The poems were composed at a plum blossom viewing party held at Otomo no Tabito’s residence in Dazaifu in 730. This article aims to study the image of plum blossoms in those 32 poems in *Manyoushuu* by comparing with the poems of plum blossoms in *Kokinwakashuu*, a great anthology of Japanese poetry in the Heian period. This study will help distinguish the image of plum blossoms in Japanese poetry of different periods. The study finds that in *Manyoushuu*, the poets emphasize the beautiful and attractive appearance of the plum blossoms and convey their emotions directly, while in *Kokinwakashuu*, the poets show more delicate sentiments such as mentioning the fragrance of the plum blossoms and describing the illusion of plum blossoms, which are images not found in *Manyoushuu*.

Keywords : Japanese poetry, plum blossom, *Manyoushuu*, *Kokinwakashuu*

* Corresponding author’s e-mail: attaya_s@hotmail.com

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัชศกเระวะ (令和) ของญี่ปุ่นซึ่งเริ่มเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2019 นั้น ชื่อปีรัชศก“เระวะ”มีที่มาจากคำในบทเกริ่นนำกลอนดอกบ๊วย 32 บท (梅花の歌三十二首序)¹ ในหนังสือรวมกลอน *มันโยมู* (万葉集) หนังสือรวมกลอนที่เก่าแก่ที่สุดของญี่ปุ่นในสมัยนารา² (เรียบเรียงเสร็จราวครึ่งหลังศตวรรษที่ 8) กลอนดอกบ๊วย 32 บทดังกล่าวประพันธ์ขึ้นในงานเลี้ยงชมดอกบ๊วยที่บ้านของโอโตะโมะ โนะ ทะบิโตะ (おおとものたびと 大伴旅人)³ เมื่อวันที่ขึ้น 13 ค่ำ เดือนหนึ่ง ค.ศ. 730 (ประมาณวันที่ 8 เดือนกุมภาพันธ์ ตามปฏิทินสุริยคติ) ทะบิโตะเป็นกวีที่มีชื่อเสียงในสมัยนารา เขาเป็นข้าราชการดูแลหัวเมืองคะสะอิฟู (大宰府) ทางตอนเหนือของเกาะคิวชู ในวันนั้นเขาได้จัดงานเลี้ยงชมดอกไม้จากเมืองคะสะอิฟูและเมืองใกล้เคียงและได้ร่วมกันประพันธ์กลอนดอกบ๊วย 32 บทขึ้น ต่อมาบทกลอนดังกล่าวได้ถูกรวบรวมไว้ในหนังสือรวมกลอน *มันโยมู* ซึ่งผู้เรียบเรียง *มันโยมู* ก็คือ โอโตะโมะ โนะ ยะกะโมะชิ (おおとものやかもち 大伴家持) บุตรชายของเขาเอง งานเลี้ยงชมดอกไม้ดังกล่าวจัดขึ้นในช่วงเดือนหนึ่งซึ่ง

เป็นช่วงหลังผ่านพ้นฤดูหนาวอันยาวนานเข้าสู่ปีใหม่ ตรงกับช่วงต้นฤดูใบไม้ผลิ(ญี่ปุ่นโบราณนับเดือนหนึ่งถึงเดือนสามเป็นช่วงฤดูใบไม้ผลิ) ซึ่งบรรดาพืชพรรณที่เขียวเจานในฤดูหนาวจะเริ่มแตกกิ่งใหม่หรือผลิดอกในสมัยนารานั้น คนญี่ปุ่นจะเฝ้ารอชื่นชมความงามของดอกบ๊วยในฤดูใบไม้ผลิ ก่อนที่จะเปลี่ยนความนิยมหันไปชื่นชมความงามของดอกซากุระแทนในสมัยต่อมา การที่คนญี่ปุ่นสมัยก่อนชื่นชมความงามของดอกบ๊วยจึงทำให้ดอกบ๊วยหรือ 梅 มักถูกหยิบยกมาเป็นหัวข้อในการแต่งกลอนญี่ปุ่น

กลอนดอกบ๊วย 32 บทที่ประพันธ์ขึ้นในงานเลี้ยงชมดอกไม้ที่บ้านของทะบิโตะนั้น นอกจากจะมีเนื้อหาชื่นชมความงามของดอกบ๊วยในช่วงต้นฤดูใบไม้ผลิแล้ว ยังใช้กล่าวยกย่องแสดงอารมณ์ความรู้สึกของกวีและยังใช้เปรียบเปรยถึงสิ่งอื่นด้วย ในหนังสือรวมกลอน *มันโยมู* ยังมีกลอนดอกบ๊วยอื่นๆ รวบรวมไว้อยู่อีกเป็นจำนวนมาก แต่ภาพลักษณ์ดอกบ๊วยที่ปรากฏก็คล้ายคลึงกับที่พบในกลอนดอกบ๊วย 32 บทนี้ แต่หากเปรียบเทียบกลอนดอกบ๊วยใน *มันโยมู* กับกลอนดอกบ๊วยในสมัยถัดมา เช่น

¹ “เระวะ”มาจากคำว่า 令 และ 和 ในส่วนของบทเกริ่นนำกลอนดอกบ๊วย 32 บทที่ว่า 于時、初春令月、氣淑風和。มีความหมายว่า “ขณะนั้นเป็นช่วงต้นฤดูใบไม้ผลิ เป็นเดือนแรกเริ่มปีใหม่ (เป็นวันพระจันทร์ส่องแสงสกา) สายลมพัดโชยมาอ่อนๆ ให้อารมณ์ความรู้สึกสดชื่น” คำว่า 令 โดยทั่วไปแล้วหมายถึง “ดีงาม เลิศล้ำ” ในบทเกริ่นนำกลอนข้างต้น ใช้นำหน้าคำว่า 月 ซึ่งคำๆ นี้มีสองความหมาย ความหมายแรกหมายถึง “พระจันทร์” เมื่อรวมกับคำว่า 令 เป็น 令月 จึงอาจสื่อความหมายถึงพระจันทร์ที่ส่องแสงสกาดวงดงาม เนื่องจากคำที่ต่อท้ายคือคำว่า 氣淑 (รู้สึกดี สดชื่น แจ่มใส) ซึ่งพ้องเสียงกับคำว่า 清 < ซึ่งหมายถึง “ส่องสว่าง บริสุทธิ์ซึ่งดงาม” คำว่า 令月 จึงสื่อความหมายถึงความงามแจ่มใสของพระจันทร์ ส่วนอีกความหมายหนึ่งของ 月 นั้นหมายถึง “เดือน” เมื่อรวมกับคำว่า 令 เป็น 令月 จึงสื่อความหมายถึง “เดือนที่ดีงาม เดือนอันเป็นมงคล” เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเดือนหนึ่ง หลังผ่านพ้นฤดูหนาวอันยาวนานเข้าสู่ปีใหม่ จึงนับว่าเป็นช่วงเวลาอันเป็นมงคล และยังเป็นช่วงต้นฤดูใบไม้ผลิซึ่งบรรดาพืชพรรณที่เขียวเจานในฤดูหนาวจะเริ่มแตกกิ่งใหม่หรือผลิดอกอีกด้วย ส่วนคำว่า 和 ในบทเกริ่นนำกลอนข้างต้นใช้สื่อความหมายว่า “อ่อนโยน” โดยใช้แสดงลักษณะของสายลมที่พัดโชยอ่อนๆ ให้ความรู้สึกสดชื่น (氣淑 < 風 和 >) แต่โดยทั่วไปแล้วคำๆ นี้ใช้สื่อความหมายอื่นด้วยเช่นหมายถึง “ความปรองดอง”และยังอาจสื่อถึงชื่อประเทศญี่ปุ่นในสมัยโบราณหรือ “ยะมะโตะ” (大和) อีกด้วย

² สมัยนารา (奈良時代) ตรงกับช่วงค.ศ.710-794

³ มีชีวิตอยู่ช่วงค.ศ.665-731 เป็นขุนนางตำแหน่งคะอินะงน (大納言) เป็นกวีที่มีชื่อเสียงในสมัยนารา เป็นบิดาของโอโตะโมะ โนะ ยะกะโมะชิผู้เรียบเรียง *มันโยมู*

กลอนดอกบ๊วยใน โคะกิงวะกะมู⁴ (古今和歌集)⁴ หนังสือรวมกลอนที่มีชื่อเสียงในสมัยเฮอัน⁵ (เรียบเรียงเสร็จในค.ศ.904)แล้ว จะพบว่า มีภาพลักษณ์บางอย่างที่แตกต่างออกไป ผู้วิจัยจึงคิดจะหยิบยกกลอนดอกบ๊วย 32 บทดังกล่าวใน มันโยมู มาเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์ภาพลักษณ์กลอนดอกบ๊วยในกลอนสมัยนารา โดยจะหยิบยกกลอนดอกบ๊วยหมวดต้นฤดูใบไม้ผลิใน โคะกิงวะกะมู ในสมัยเฮอันมาศึกษาเปรียบเทียบ ทั้งนี้เนื่องจากต่างก็เป็นกลอนที่มีเนื้อหา กล่าวถึงดอกบ๊วยในช่วงปีใหม่หรือช่วงแรกเริ่มฤดูใบไม้ผลิเช่นเดียวกัน โดยมุ่งหวังว่าการศึกษาเปรียบเทียบนี้จะประโยชน์ช่วยให้เห็นความแตกต่างของภาพลักษณ์กลอนดอกบ๊วยที่ปรากฏในกลอนสมัยนาราและสมัยเฮอันได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้แปลเนื้อหากลอนดอกบ๊วย 32 บทไว้ในบทความนี้ เป็นการเผยแพร่เนื้อหากลอนดอกบ๊วย 32 บทซึ่งเกี่ยวข้องกับที่มาของชื่อรัชศกวะระของญี่ปุ่นให้แก่ผู้ที่สนใจได้ศึกษาเรียนรู้ต่อไปด้วย

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวิเคราะห์ภาพลักษณ์กลอนดอกบ๊วยในกลอนดอกบ๊วย 32 บทใน มันโยมู โดยเปรียบเทียบกับกลอนดอกบ๊วยหมวดต้นฤดูใบไม้ผลิใน โคะกิงวะกะมู โดยมุ่งศึกษาให้เห็นความแตกต่างของภาพลักษณ์กลอนดอกบ๊วยในกลอนต่างสมัย

3. สมมติฐาน

ภาพลักษณ์กลอนดอกบ๊วยที่ปรากฏใน มันโยมู จะเน้นรูปลักษณ์ที่สวยงามน่าชมของดอกบ๊วยและสื่ออารมณ์ความรู้สึกแบบตรงไปตรงมา ในขณะที่ใน

โคะกิงวะกะมู จะบรรยายภาพดอกบ๊วยที่แสดงให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของกวีที่ลุ่มลึกละเอียดอ่อนมากกว่า เช่น กล่าวถึงกลิ่นหอมของดอกบ๊วยหรือบรรยายภาพลวงของดอกบ๊วย

4. ขอบเขตและวิธีวิจัย

วิเคราะห์ภาพลักษณ์กลอนดอกบ๊วยในกลอนดอกบ๊วย 32 บทใน มันโยมู โดยจะหยิบยกกลอนดอกบ๊วย 23 บทในหมวดต้นฤดูใบไม้ผลิ (春一) ใน โคะกิงวะกะมู มาศึกษาเปรียบเทียบ เนื่องจากกลอนดอกบ๊วยในหมวดดังกล่าวก็มีเนื้อหาเป็นการกล่าวถึงดอกบ๊วยในช่วงปีใหม่หรือช่วงแรกเริ่มฤดูใบไม้ผลิเช่นเดียวกัน โดยในที่นี้จะวิเคราะห์เนื้อหากลอนเป็นหลัก พร้อมทั้งอ้างอิงข้อมูลที่เกี่ยวข้องและกลวิธีการประพันธ์เด่นๆ ที่ใช้ในกลอนมาประกอบการวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป

ต้นฉบับกลอนจาก มันโยมู ที่อ้างอิงไว้ในบทความนี้มาจากฉบับของสำนักพิมพ์กะโตะกะวะระงะกุเงะอิ (角川学芸出版) ซึ่งได้ตีพิมพ์ไว้เมื่อค.ศ. 2011 ส่วนต้นฉบับกลอนจาก โคะกิงวะกะมู มาจากฉบับของสำนักพิมพ์โฌงะกุกัน (小学館) ซึ่งได้ตีพิมพ์ไว้เมื่อค.ศ.1995 ส่วนชื่อกลวิธีการประพันธ์ซึ่งปรากฏในบทความนี้ ผู้วิจัยใช้ตามที่ได้เคยอธิบายไว้ในหนังสือ กลอนญี่ปุ่น ของผู้วิจัยเอง โดยจะขอยกมาอธิบายพอสังเขปดังนี้

- คำซ้อนทับพ้องเสียง (かけことば) คือคำในกลอนที่ซ้อนทับกันอยู่โดยเป็นคำพ้องเสียงกันจึงตีความได้ 2 ความหมาย เช่น อะกิ (秋) ที่แปลว่าฤดูใบไม้ร่วง กับ อะกิ (餓) ที่แปลว่าเมื่อ หรือ นะกิ (無き) ที่แปลว่าไม่มี กับนะกิ (泣き) ที่แปลว่าร้องไห้

⁴ หนังสือรวมกลอนวะกะที่จักรพรรดิอะโงะ (醍醐天皇) ทรงมีพระบรมราชโองการให้กวี 4 คนซึ่งนำโดยกวีในะทสุระยุกิ (紀貫之) เป็นผู้เรียบเรียงขึ้น

⁵ สมัยเฮอัน (平安時代) ตรงกับช่วงค.ศ.794-1185

- คำประดับหน้า (枕詞) คือการนำคำหรือวลีที่มีจำนวนห้าพยางค์ซึ่งได้มีการกำหนดเอาไว้แน่นอนมาวางไว้ข้างหน้าคำหรือวลีใดๆ ในกลอนโดยมีจุดประสงค์เพื่อประดับกลอนให้ไพเราะสวยงาม และยังช่วยในการขยายความหมายในกลอนอีกด้วย

- การมองเหมือน (見立て) คือการกล่าวถึงสิ่งหนึ่งที่มีมองเห็นโดยยึดถือว่าเป็นอีกสิ่งหนึ่ง หรือไม่ก็เป็นการกล่าวถึงสิ่งหนึ่งที่มีมองเห็นว่าเป็นอีกสิ่งหนึ่ง อันเนื่องจากว่าแลดูคล้ายกันมากจนชวนให้มองเห็นผิดไปเป็นสิ่งที่นั่นได้

- บุคลาธิษฐาน (擬人法) คือการให้สิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์มีลักษณะเหมือนมนุษย์ เช่น การให้ต้นไม้หรือสัตว์มีอากัปกริยาหรืออารมณ์ความรู้สึกนึกคิดเหมือนคน

บทความชิ้นนี้ใช้ระบบถอดเสียงอักษรภาษาญี่ปุ่นซึ่งเป็นผลงานวิจัยใน พ.ศ. 2530 ของอาจารย์สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ได้แก่ ผศ.ดร.กัลยาณี สัตตสุวรรณ, ผศ.สุชาดา สัตตพงษ์, ผศ.เสาวลักษณ์ สุริยะวงศ์ไพศาล(ปัจจุบันคือ ศ.กิตติคุณ ดร.สิริมนพร สุริยะวงศ์ไพศาล) อาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ คือ ผศ.ดร.สุดาพร ลักษณ์ยนาวิน และอาจารย์ภาควิชาภาษาไทยคือ ผศ.คุณฎีพร ชำนิโรคศานต์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนคำบางคำที่ใช้กันแพร่หลายแล้วยังคงใช้ตามความนิยมเดิม

5. ผลการวิจัยและบทวิเคราะห์

5.1 กลอนดอกบ๊วย 32 บทใน มันโยมู

กลอนดอกบ๊วย 32 บทที่ประพันธ์ขึ้นในงานชุมนุมกวีที่บ้านของทะบิโตะนั้น ถูกรวบรวมไว้ใน มันโยมู โดยเรียงลำดับต่อเนื่องกันตั้งแต่กลอนบทที่ 815 ถึงกลอนบทที่ 846 ดังในตารางต่อไปนี้

เลขที่กลอน	ชื่อกวี	ต้นฉบับกลอน	คำแปล
815	大式紀卿 ตะอินิ โนะ คิเกียว	正月立ち春の 来らばかくし こそ 梅を招き つつ 楽しき終 へめ	เข้าสู่ปีใหม่ ฤดูใบไม้ผลิย่างกรายมาแล้ว มาจัดงานเลี้ยงต้อนรับดอกบ๊วย พลังก็มาสนุกสนานรื่นเริงกัน เช่นนี้จนถึงที่สุดกันเถิด
816		梅の花 今咲ける ごと 散り過ぎ ず 我が家の 園にあり こそ ぬかも	เจ้าดอกบ๊วยเคย เจ้าจงบานอยู่เช่นนี้อย่าได้ร่วงหล่นไปเลย จงบานอยู่ในสวนบ้านฉันเช่นนี้ต่อไปด้วยเถิด
817	少式栗田大夫 โผนิ โนะ อะวะตะตะอิ บุ	梅の花 咲きた る 園の 青柳は 縵にすべく なりにけら ずや	ต้นหลิวเขียวขจีในสวนที่ดอกบ๊วยกำลังบาน กิ่งของเจ้ายืดยาวจนเอาไปทำที่ประดับผมได้แล้วกระมัง *ที่ประดับผมที่ทำโดยการนำเอาไม้เลื้อยหรือกิ่งหลิว มาขดเป็นวงสวมประดับศีรษะ

เลขที่กลอน	ชื่อกวี	ต้นฉบับกลอน	คำแปล
818	筑前守山上大夫 ทซุกุมิโนะมิชิโนะกุชิ โนะกะมิ ยะมะโนะอุ อะตะชิบุ	春さればまづ 咲くやどの 梅の花 ひと り見つつや 春日暮らさむ	พอถึงฤดูใบไม้ผลิ ฉันจะต้องใช้วันเวลาผ่านฤดูใบไม้ ผลิโดยการชมดอกบ๊วยแรกผลิบานที่บ้านคนเดียว กระนั้นหรือ
819	豊後守大伴大夫 โทะยะกุมิโนะมิชิโนะมิ ริโนะกะมิ โอะโตะมะ อะชิบุ	世の中は恋繁 しゑやかくし あらば梅の花 にもならまし ものを	โลกมนุษย์เรานี้ ความรักนั้นช่างเป็นทุกข์ ด้วยเหตุนี้ ถ้าฉันเป็นดอกบ๊วยก็คงจะดี *ดอกบ๊วยไม่มีชีวิตจิตใจจึงไม่ต้องทุกข์ระทม และ ยังสามารถบานอยู่เคียงข้างคนรัก
820	筑前守葛井大夫 ทซุกุมิโนะมิชิโนะมิริ โนะกะมิ ฟุจิอิตะบุ	梅の花今盛り なり思ふどち かざしにして な今盛りなり	ตอนนี้ดอกบ๊วยกำลังบานสะพรั่งเต็มที่ พวกพ้องทั้ง หลายเลย จงเอาดอกบ๊วยมาเสียบประดับผมกันเถิด ดอกบ๊วยกำลังบานสะพรั่งเต็มที่
821	笠沙弥 คะซะโนะซะมิ	青柳 梅との 花を折りかざ し飲みての後 は散りぬとも よし	หักเอากิ่งหลิวเชื่อมกับดอกบ๊วยมาเสียบผมกันเถิด หลังดื่มกันเสร็จแล้ว(หลังงานเลี้ยงเลิกแล้ว) ถึงดอก บ๊วยจะร่วงไปก็ไม่เป็นไร
822	主人 (大伴旅人) เจ้าบ้าน (โอะโตะมะ โนะ ทะบิ โตะ)	我が園に梅の 花散るひさか たの天より雪 の流れ来るか も	ในสวนบ้านฉัน ดอกบ๊วยกำลังร่วงหล่น หิมะกำลัง ตกลงมาจากฟากฟ้าหรืออะไร *ใช้กลวิธีการมองเหมือนโดยเปรียบดอกบ๊วยสีขาว ที่ร่วงหล่นว่าเหมือนหิมะตก ส่วนคำว่าひさかた ในวรรคที่สามเป็นคำประดับหน้าของคำว่า 天 หรือ“ท้องฟ้า”ในวรรคที่สี่
823	大監伴氏百代 อะชิเก็มบันจิ โนะ โมะ ยะยะ	梅の花 散ら くはいづく しかすがに この城の山に 雪は降りつつ	ที่ว่าดอกบ๊วยกำลังร่วงหล่นนั่นคือที่ใดกันหรือ แต่ ทว่าที่ภูเขาอันเป็นที่ตั้งของปราสาทแห่งนี้ หิมะ กำลังตกอยู่ *ภูเขาที่กล่าวถึงในกลอนคือภูเขาโอะโนะ (大野 山) ในที่นี้หิมะไม่ได้ตกจริง ๆ แต่เป็นการใช้กลวิธี การมองเหมือน เปรียบกลับดอกบ๊วยสีขาวที่ร่วง โปรยปรายว่าเป็นหิมะที่ตกลงมา

เลขที่ กลอน	ชื่อกวี	ต้นฉบับกลอน	คำแปล
824	少監阿氏奥島 โอมเก็นอะจิ โนะ โอะเกมิมะ	梅の花散らま く惜しみ 我が園の竹の 林にうぐひす 鳴くも	คงจะรู้สึกเศร้าเสียตายที่ดอกบ๊วยกำลังจะร่วงหล่น เจ้านกอุจิวชิที่อยู่ในดงไผ่ในสวนบ้านฉันจึงได้ส่ง เสียงร้องกระมัง
825	少監土氏百村 โอมเก็นโตะจิ โนะ มะ มะมุระ	梅の花咲きた る園の青柳を 縵にしつつ 遊び暮らさな	เอาหลิวเขียวในสวนที่ดอกบ๊วยกำลังบานมาทำเป็น ที่ประดับศิระชะ พลังก็มาสนุกสนานกับงานเลี้ยง นี้กันเถิด
826	大典史氏大原 ตะอิเด็นชิจิ โนะ โอะฮะ ระ	うちなびく 春の柳と 我がやどの 梅の花とを いかにか別か む	ต้นหลิวในฤดูใบไม้ผลิกับดอกบ๊วยที่บ้านฉัน (อะไร จะดีอะไรจะด้อยกว่ากันนั้น) จะตัดสินชี้ขาดได้ อย่างไรกัน *คำว่า うちなびく ในวรรคแรกเป็นคำประดับหน้า ของคำว่า 春หรือ“ฤดูใบไม้ผลิ”ในวรรคที่สอง
827	少典山氏若麻呂 โอมเต็นซันจิ โนะ วะกะ มะโระ	春されば 木未隠りて うぐひすそ 鳴きて去ぬな る 梅が下枝に	พอเข้าฤดูใบไม้ผลิ นกอุจิวชิที่ซ่อนอยู่หลังยอดไม้ก็ ส่งเสียงร้องบินไปยังกิ่งด้านล่างของต้นบ๊วย
828	大判事丹氏麻呂 ตะอิฮันจิตันจิ โนะ มะโระ	人ごとに 折かざしつつ 遊べどもいや めづらしき 梅の花かも	ผู้คนต่างพากันหักกิ่งเอามาเสียบผมเล่นสนุกสนาน กัน แต่กระนั้นก็ไม่รู้สึกเบื่อหน่ายเจ้าเลย เจ้าดอก บ๊วยเอ๋ย
829	薬師張氏福子 คุซุริชิโซจิ โนะ ฟุคุมิ	梅の花 咲き て散りなば 桜花 継ぎて 咲くべく なりにてあら ずや	พอดอกบ๊วยบานและร่วงหล่นไปแล้ว ก็จะไปครว ดดอกซากุระผลิบานต่อมิใช่หรือ
830	筑前介佐氏子首 ทซุกุมิโนะมิชิโนะกุชิ โนะซุเกะซะจิ โนะ โคะโอะบิโตะ	万世に 年は 来経とも 梅の花 絶ゆ ることなく 咲き渡るべし	ถึงแม้เวลาจะผ่านไปนานเป็นหมื่นปี(ผ่านไปนาน มากเพียงไร) แต่ดอกบ๊วยก็คงจะยังบานสืบต่อไม่ เคยขาด *พอถึงฤดูใบไม้ผลิดอกบ๊วยก็จะแบ่งบานเป็นเช่น นี้ทุกปี

เลขที่กลอน	ชื่อกวี	ต้นฉบับกลอน	คำแปล
831	老岐守板氏安麻呂 อิกิโนะกะมิฮันจิ โนะ ยะ ซุมะโระ	春なればうべも咲きたる 梅の花君を思ふと夜眠も寝なくに	เจ้าดอกบ๊วยที่จะแบ่งบานพอถึงฤดูใบไม้ผลิเอ๋ย พอคิดถึงเจ้าแล้ว ในยามค่ำคืนที่ต้องนอนหลับ ก็หลับไม่ลง
832	神司荒氏稲布 คะมุทซุกะซะกันจิ โนะ อินะมิกิ	梅の花折りてかざせる 諸人は今日の間は楽しくあるべし	บรรดาผู้คนที่หักเอากิ่งดอกบ๊วยมาเสียบผม วันนี้ทั้งวันคงจะสนุกสนานกันเป็นแน่แท้
833	大令史野氏宿奈麻呂 ตะอิเรียวมิยะจิ โนะ ซุกุ นะมะโระ	年のはに春の来らば かくしこそ梅をかざして 楽しく飲まめ	ทุกปีพอฤดูใบไม้ผลิมาเยือน เรามาเสียบกิ่งดอกบ๊วย บนศีรษะและมาดื่มเหล้าสนุกสนานกันเช่นนี้เถิด
834	少令史田氏肥人 โฌเรียวมิเต็นจิ โนะ โคะมะอิโตะ	梅の花今盛りなり百鳥の 声の恋しき春来るらし	ตอนนี้ดอกบ๊วยกำลังบานสะพรั่งเต็มที่ ฤดูใบไม้ผลิ ที่ชวนให้คิดถึงเสียงร้องของนกทั้งหลายดูเหมือนว่า จะมาถึงแล้ว
835	薬師高師義通 คุซุริมิโกจิ โนะ โยะมิ มิชิ	春さらば逢はむと思ひし 梅の花今日の遊びに相見つるかも	เจ้าดอกบ๊วยที่ฉันเฝ้าคิดอยากจะเจอเมื่อถึงฤดูใบไม้ ผลิ ในงานเลี้ยงวันนี้ฉันได้ชมดูเจ้าแล้ว
836	陰陽師磯氏法麻呂 อนโยมิกิจิ โนะ โนะริ มะโระ	梅の花手折りかざして 遊べども飽き足らぬ日は 今日にしありけり	ถึงจะแค่หักเอากิ่งดอกบ๊วยมาเสียบผมเล่น สนุกสนานกัน แต่กลับเป็นวันที่ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย เลย ซึ่งก็คือวันนี้เอง
837	算師志氏大道 ซันนิมิจิ โนะ โอมิชิ	春の野に鳴くやうぐいす なつけむと我が家の園に 梅が花咲く	ดอกบ๊วยแบ่งบานในสวนบ้านฉันเพื่อเชิญชวนเจ้านก อุจุกุที่ส่งเสียงร้องในทุ่งฤดูใบไม้ผลิให้เข้ามาชิดใกล้
838	大隅目榎氏鉢麻呂 โอะซุมิโนะซะกังกะจิ โนะ ฮะชิมะโระ	梅の花 散り紛ひたる 岡辺にはうぐひす鳴くも 春かたまけて	บริเวณเนินที่ดอกบ๊วยกำลังร่วงกระจัดกระจาย นกอุจุกุกำลังส่งเสียงร้อง ฤดูใบไม้ผลิได้มาถึงแล้ว

เลขที่ กลอน	ชื่อกวี	ต้นฉบับกลอน	คำแปล
839	筑前目田氏真上 ทซุกุมิโนะมิชิโนะกุชิ โนะชะกันเด็นจิ โนะ มะ กะมิ	春の野に霧立 ち渡り 降る雪と 人の見るまで 梅の花散る	หมอกปกคลุมทั่วท้องทุ่งฤดูใบไม้ผลิ ดอกบ๊วยกำลัง ร่วงหล่น ลวงคนให้เห็นผิดไปว่าหิมะกำลังตกอยู่
840	老岐目村氏彼方 อิกิโนะชะกันซนจิ โนะ โอะชิกะตะ	春柳 縵に折 りし梅の花 誰か浮かべし 酒杯の上に	ดอกบ๊วยที่หักกิ่งมาเพื่อทำเป็นที่ประดับผม ใครกัน ที่เอามาลอยในแก้วเหล้า *คำว่า 春柳 หรือ“หลิวในฤดูใบไม้ผลิ”ในวรรคแรก เป็นคำประดับหน้าของคำว่า 縵 หรือ“ที่ประดับ ผม”ในวรรคที่สอง
841	対馬目高氏老 ทซุกุมิโนะชะกันโกจิ โนะ โอะยะ	うぐひすの 音聞くなへに 梅の花我家の 園に咲きて散 る見ゆ	ในช่วงที่ได้ยินเสียงนกอุซุร้อง ก็มองเห็นดอกบ๊วย บานแล้วร่วงหล่นไปในสวนบ้านฉัน
842	薩摩目高氏海人 ชะทงุมะโนะชะกันโกะจิ โนะ อะมะ	我がやどの 梅の下枝に 遊びつつうぐ ひす鳴くも 散らまく惜し み	ที่กิ่งด้านล่างของต้นบ๊วยในสวนบ้านฉัน นกอุซุ กำลังเล่นพลางก็ส่งเสียงร้อง คงจะนึกเสียดายที่ดอก บ๊วยร่วงหล่น
843	土師氏御道 ฮะนิมิอุจิ โนะ มิมิชิ	梅の花折りか ざしつつ 諸人の遊ぶ を見れば 都しぞ思ふ	พอเห็นผู้คนหักกิ่งดอกบ๊วยมาเสียบประดับผมพลาง ก็สนุกสนานกันก็คิดถึงเมืองหลวง(เมืองนารา)ขึ้นมา
844	小野氏国堅 โอะโนะอุจิ โนะ คุนิกะ ตะ	妹が家に雪か も降ると 見るまでに ここだも紛ふ 梅の花かも	ที่บ้านภรรยาฉัน หิมะกำลังตกอยู่หรือไร ดอกบ๊วย ร่วงหล่นกระจัดกระจายจนลวงให้เห็นผิดไป
845	筑前掾門氏石足 ทซุกุมิโนะมิชิโนะกุชิ โนะโจมนจิ โนะ อิโตะตะริ	うぐひすの 待ちかてにせ し梅が花 散 らずありこそ 思ふ児がため	เจ้าดอกบ๊วยที่นกอุซุเฝ้ารอมานานเอย จงคงอยู่ อย่าได้ร่วงหล่นไปเลย เพื่อบุคคลอันเป็นที่รักของฉัน

เลขที่ กลอน	ชื่อกวี	ต้นฉบับกลอน	คำแปล
846	小野氏淡理 โอะโนะอุจิ โนะ ทะโมะริ	霞立つ長き春日 をかざせれ どいやなつか しき梅の花かも	ในวันฤดูใบไม้ผลิอันยาวนานที่หมอกปกคลุม ถึงแม้ จะได้มาเสียบผมแล้ว แต่กลับยังไม่อยากห่างจาก เจ้าเลย เจ้าดอกบ๊วยเลย

จากตารางข้างต้น หากพิจารณาโดยแบ่งตามเนื้อหาของกลอนแล้ว จะพบว่ากลอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการนำเอากิ่งดอกบ๊วยมาเสียบประดับผมมีอยู่เป็นจำนวนมากถึง 9 บท ได้แก่ กลอนบทที่ 820 821 828 832 833 836 840 843 และ 846 คนญี่ปุ่นสมัยนาราซึ่งชอบความงดงามของดอกบ๊วยและมักนำกิ่งดอกบ๊วยมาเสียบประดับผม ในกลอนดอกบ๊วยบางบทยังมีกรกล่าวถึงถึงหลิวเขียวในสวนที่นำมาทำเป็นที่ประดับผมด้วย ดังเช่นที่พบในกลอนบทที่ 817 และ 825 Ii Haruki กล่าวถึงเรื่องกิ่งหลิวที่นำไปทำที่ประดับผมไว้ว่า “พอถึงฤดูใบไม้ผลิ หลิวจะเติบโตแตกกิ่งเขียวจึงถูกมองว่าเป็นสัญลักษณ์ของพลังชีวิต และถูกจัดเป็นต้นไม้ที่มีพลังขจัดอุปสรรคและสิ่งเลวร้ายได้ เชื่อกันว่าการนำเอาหลิวมาทำเป็นเครื่องประดับศีรษะจะทำให้ได้รับพลังชีวิตนั้น” (Ii Haruki, 2002: 22) ส่วนการนำกิ่งดอกบ๊วยมาเสียบประดับผมนั้น ยังไม่พบข้อมูลว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องความเชื่อของคนญี่ปุ่นสมัยนั้น ผู้วิจัยจึงคิดว่าการนำดอกบ๊วยมาเสียบประดับผมนั้น น่าจะมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อความสวยงามหรือประดับเล่นสนุกสนานกันเท่านั้น ดังเห็นได้จากกลอนบทที่ 836 และ 843 ที่พูดถึงการหักเอากิ่งดอกบ๊วยมาเสียบผมว่าเป็น 「遊び」 (การเล่นสนุกสนาน) หรือในกลอนบทที่ 821 833 และ 840 ที่เอากิ่งดอกบ๊วยมาเสียบผมแล้วตีมีเหล้าสังสรรค์กันในงานเลี้ยง จะเห็นได้ว่าดอกบ๊วยที่ปรากฏในกลอนมีภาพลักษณ์ที่สวยงามสดใส ให้อารมณ์ความรู้สึกแจ่มใส

เบิกบาน การนำมาใช้เสียบประดับผมยังสะท้อนให้เห็นความนิยมชมชอบในรูปลักษณ์ความงดงามของดอกบ๊วยของคนสมัยนั้นด้วย

กลอนดอกบ๊วยที่มีเนื้อหากล่าวถึงถึงนกอุจิวะก็มีอยู่เป็นจำนวนมากถึง 8 บท ได้แก่กลอนบทที่ 824 827 834 837 838 841 842 และ 845 นกอุจิวะจะส่งเสียงร้องเมื่อฤดูใบไม้ผลิมาเยือน จึงถูกจัดให้เป็นสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิ ในกลอนญี่ปุ่นจึงมักกล่าวถึงถึงนกอุจิวะที่กำลังส่งเสียงร้องเฝ้ารอฤดูใบไม้ผลิมาเยือนหรือรำร้องเสียดายที่ฤดูใบไม้ผลิกำลังจะจากไป (Komine Kazuaki, 2007: 58) ต้นบ๊วยเป็นต้นไม้ที่นกอุจิวะมักจะมาทำรัง กลอนดอกบ๊วยหลายบทจึงมักบรรยายภาพของนกอุจิวะที่ส่งเสียงร้องอยู่บนต้นบ๊วย ในจำนวนกลอนดอกบ๊วย 8 บทข้างต้นนั้น มีเพียงกลอนบทที่ 845 ที่ไม่ได้กล่าวถึงเสียงร้องของนกอุจิวะ เพียงให้ภาพของนกอุจิวะที่กำลังเฝ้ารอคอยดอกบ๊วยเท่านั้น แต่กลอนอีก 7 บทที่เหลือล้วนแล้วแต่กล่าวถึงเสียงร้องของนกอุจิวะทั้งสิ้น โดยหลายบทนั้นเป็นการบรรยายภาพของนกอุจิวะที่ส่งเสียงร้องในยามที่ดอกบ๊วยร่วงหล่นดังเช่นกลอนบทที่ 838 และ 841 และมีบางบทที่ระบุว่าที่นกอุจิวะส่งเสียงร้องนั้นก็เพราะรู้สึกเสียดายที่ดอกบ๊วยร่วงหล่น ดังในกลอนบทที่ 824 และ 842 ซึ่งเป็นการใช้บุคลาธิษฐานโดยกล่าวถึงนกอุจิวะว่ามีอารมณ์ความรู้สึกเสียดายเหมือนมนุษย์

นอกจากนี้ ยังมีกลอนที่กล่าวโยงดอกบัวยกับหิมะจำนวน 4 บทได้แก่ กลอนบทที่ 822 823 839 และ 844 กลีบสีขาวของดอกบัวทำให้แลดูเหมือนหิมะ ในกลอนญี่ปุ่นจึงมักพบการใช้กลวิธีการมองเหมือนกล่าวถึงหิมะที่ตกค้างอยู่บนกิ่งต้นบัวว่าเป็นดอกบัวสีขาวที่บ้านอยู่บนต้น หรือไม่ก็เปรียบดอกบัวที่ร่วงหล่นลงมาเป็นหิมะที่ตกลงมาจากท้องฟ้า สำหรับกลอน 4 บทข้างต้นนั้นเป็นกรณีหลังคือเปรียบดอกบัวที่ร่วงหล่นว่าเป็นหิมะที่ตกลงมา

สำหรับกลอนที่เหลือ นั้น บ้างก็แสดงอารมณ์ความรู้สึกของกวีที่เฝ้ารอชมดอกบัวเมื่อฤดูใบไม้ผลิมาถึง ดังเช่นกลอนบทที่ 815 830 831 และ 835 บ้างก็แสดงอารมณ์ความรู้สึกเสียดายของกวีที่ไม่อยากให้ดอกบัวร่วงหล่นไปดังเช่นกลอนบทที่ 816 บ้างก็กล่าวโยงดอกบัวกับต้นไม้อื่นอย่างต้นหลิวหรือซากุระดังเช่นกลอนบทที่ 826 และ 829 บ้างก็สะท้อนความเปลี่ยวเหงาของกวีดังเช่นกลอนบทที่ 818 ที่กล่าวถึงกวีที่ต้องชื่นชมดอกบัวที่บ้านคนเดียว บ้างก็สะท้อนความทุกข์ของกวีอันเนื่องมาจากความรักที่ไม่สมหวังดังเช่นกลอนบทที่ 819 ที่กวีกล่าวว่าอยากเป็นดอกบัวเพราะดอกบัวไม่มีชีวิตจิตใจจึงไม่ต้องทนทุกข์เพราะความรัก จะเห็นได้ว่านอกจากกลอนที่กล่าวโยงดอกบัวกับต้นไม้อื่นแล้ว ที่เหลือล้วนแล้วแต่เป็นกลอนที่สื่ออารมณ์ความรู้สึกในใจของกวีทั้งสิ้น โดยเป็นการบอกอารมณ์ความรู้สึกออกมาตรงๆ ผ่านบทกลอน เช่นกล่าวว่า “ดอกบัวที่ฉันเฝ้าคิดอยากจะเจอ” “จงบานอยู่เช่นนี้ อย่าได้ร่วงหล่นไปเลย” หรือ “ความรักนั้นช่างเป็นทุกข์” เป็นต้น นักวิชาการญี่ปุ่นสมัยเอโดะได้วิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของ *มันโยมู* ไว้ว่าบทกลอนใน *มันโยมู* มักจะสื่ออารมณ์

ความรู้สึกแบบตรงไปตรงมาไม่แต่งแต้ม และมีคำเรียกลักษณะกลอนที่ตรงไปตรงมาแบบผู้ชายเช่นนี้ว่า มะซุระโอะบุริ (ますらをぶり)⁶ เมื่อดูบทกลอนดอกบัวข้างต้นก็จะพบว่าบทกลอนบรรยายภาพและแสดงความรู้สึกนึกคิดของกวีออกมาตรงๆ ซึ่งก็สะท้อนให้เห็นแนวทางกลอนแบบมะซุระโอะบุริของ *มันโยมู* เช่นเดียวกัน

จากทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่ากลอนดอกบัวใน *มันโยมู* มักจะเน้นไปที่รูปลักษณะความงดงามของดอกบัว เช่นมักกล่าวถึงการนำกิ่งบัวมาเสียบประดับผมหรือกล่าวถึงอารมณ์ความรู้สึกของกวีที่เฝ้ารอชมดอกบัวบาน หรือความรู้สึกเสียดายไม่อยากให้ดอกบัวร่วงหล่นเพื่อที่จะได้ชื่นชมความงดงามของมันต่อ โดยกลอนหลายบทได้บรรยายถึงเสียงร้องของนกอุจิวะเพื่อช่วยเสริมอารมณ์ความรู้สึกดังกล่าวด้วย กลอนเหล่านี้สะท้อนให้เห็นความนิยมชมชอบของผู้คนสมัยนั้นที่มีต่อรูปลักษณะความงดงามของดอกบัว เป็นการชื่นชมดอกบัวผ่านการมองหรือทางสายตา แม้ดอกบัวจะเป็นดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม แต่ทว่าใน *มันโยมู* กลับไม่พบกลอนที่กล่าวถึงกลิ่นหอมของดอกบัวเลย กลับเน้นไปที่รูปลักษณะของดอกบัวเช่นสีขาวของดอกบัวซึ่งดูขาวบริสุทธิ์เหมือนหิมะเป็นต้น นอกจากกลอนดอกบัวที่แต่งขึ้นในงานชุมนุมกวีที่บ้านของทะบิโตะแล้ว ใน *มันโยมู* ยังมีกลอนดอกบัวอื่นๆ อยู่อีก แต่ก็ไม่มีกลอนใดที่กล่าวถึงกลิ่นหอมของดอกบัวเลยเช่นกัน การเน้นชื่นชมแต่รูปลักษณะความงามของดอกบัวโดยไม่ได้กล่าวถึงกลิ่นหอมของดอกบัวเลยเช่นนี้ อาจนับได้ว่าเป็นจุดที่เป็นลักษณะเฉพาะของกลอนดอกบัวใน *มันโยมู*

⁶ คะโมะ โนะ มะบุชิ (加茂真淵) นักวิชาการที่มีชื่อเสียงสมัยเอโดะเป็นผู้เรียกแนวทางกลอนที่ตรงไปตรงมาแบบผู้ชายของ *มันโยมู* ว่า “มะซุระโอะบุริ”

5.2 กลอนดอกบ๊วยหมวดต้นฤดูใบไม้ผลิใน โคะกิงวะกะกุ

ใน โคะกิงวะกะกุ หมวดต้นฤดูใบไม้ผลิ มีกลอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับดอกบ๊วยรวมจำนวน 23 บท ดังในตารางต่อไปนี้

เลขที่ กลอน	ชื่อกวี	ต้นฉบับกลอน	คำแปล
5	読人知らず ไม่ทราบชื่อ	梅が枝に来ぬ るうぐひす 春かけて鳴け どもいまだ 雪は降りつつ	เจ้านกอุจิกุที่บินมาอยู่ที่กิ่งบ๊วยกำลังส่งเสียงร้อง รอฤดูใบไม้ผลิมาเยือน ทว่าหิมะก็ยังคงตกต่อเนื่อง (ฤดูใบไม้ผลิยังไม่มา)
6	素性法師 พระโษะเซะอิ	春たてば花と や見らむ 白雪のかかれ る枝にうぐひ すの鳴く	เข้าฤดูใบไม้ผลิแล้ว นกอุจิกุคงคิดว่าเป็นดอกบ๊วย กระมัง จึงมาส่งเสียงร้องตรงกิ่งบ๊วยที่มีหิมะสีขาว เกาะอยู่
7	読人知らず ไม่ทราบชื่อ	心ざし深くそ めてし折けれ ば消えあへぬ 雪の花と見ゆ らむ	คงเพราะว่าเป็นกิ่งบ๊วยที่ฉันตั้งใจหักเอามาอย่าง แน่วแน่ หิมะก็เลยยังคงค้างอยู่บนกิ่งไม่ละลายหายไป ไป หิมะนั้นดูเหมือนดอกบ๊วยเสียจริง
10	藤原言直 ฟูจิวะระ โนะ โคะโตะะ นะโอะะ	春やとき花や おそきと聞き わかむ鶯だに も鳴かずもあ るかな	ฤดูใบไม้ผลิมาเร็วไปหรือดอกไม้บานช้าไปกันแน่ อยากจะถามนกอุจิกุให้รู้ชัด แต่นกอุจิกุก็ยังไม่ส่ง เสียงร้องให้ได้ยินเลย
13	紀友則 คิ โนะ โทะโมะโนะริ	花の香を風の たよりに たぐへてぞ 鶯さそふ しるべにはや る	แนบกลิ่นดอกบ๊วยไปพร้อมกับสายลม เพื่อเป็น จดหมายเชิญชวนนกอุจิกุให้มาหา
15	在原棟梁 อะริวะระ โนะ มุเนะยะนะ	春立てど花も にほはぬ山里 は物憂かる音 に鶯ぞ鳴く	เข้าฤดูใบไม้ผลิแล้วแต่ดอกบ๊วยก็ยังไม่บาน ดินแดน ในหุบเขานี้มีเพียงนกอุจิกุส่งเสียงร้องฟังดูน่าเศร้า

เลขที่ กลอน	ชื่อกวี	ต้นฉบับกลอน	คำแปล
32	読人知らず ไม่ทราบชื่อ	折つれば袖こ そにほへ 梅の花ありと やここに 鶯の鳴く	เพราะหักกิ่งบ๊วย ชายแขนเสื้อจึงมีกลิ่นดอกบ๊วยติด อยู่กระมัง นกอุจิวชู่จึงมาส่งเสียงร้องที่นี้
33	読人知らず ไม่ทราบชื่อ	色よりも香こ そあはれと おもほゆれ 誰が袖ふれし やどの梅ぞも	ดอกบ๊วยในสวนบ้านฉัน ไม่เพียงแค่นี้ แต่กลิ่นของ มันช่างหอมฟุ้ง หรือว่าจะสัมผัสโดนชายเสื้อของใคร มากกระมัง (ติดกลิ่นหอมของใครมากกระมัง)
34	読人知らず ไม่ทราบชื่อ	やどちかく 梅の花うゑじ あぢきなく 待つ人の香に あやまたれけ り	บริเวณใกล้บ้านไม่มีดอกบ๊วยต้นอื่นปลูกไว้ กลิ่น ดอกบ๊วยทำให้เข้าใจผิดว่าเป็นกลิ่นของคนๆ นั้นที่ ฉันเฝ้ารอคอยอยู่
35	読人知らず ไม่ทราบชื่อ	梅の花立ちよ るばかりあり しより人のと がむる香にぞ しみぬる	เพียงแค่นี้ใกล้ๆ ดอกบ๊วย แต่กลิ่นของมันกลับ ติดตัวมา ชวนให้นึกว่าเป็นกลิ่นของใครคนหนึ่งที่ เคยแนบชิด
36	源常 มินะโมะโตะะ โนะ โทะะกิ วะ	鶯の笠にぬふ といふ梅の花 折りてかざさ む老いかくる やと	หักเอากิ่งดอกบ๊วยที่นกอุจิวชู่ (คาบเอากิ่งหลิว) มา สานทำรังอยู่บนนั้นมาสวมประดับศีรษะปกปิดความ ซราดีกว่า
37	素性法師 พระโตะะเซะอิ	よそにのみ あはれとぞ見 し梅の花あか ぬ色香は折り てなりけり	ดอกบ๊วยที่เคยได้แต่เฝ้ามองความงามอยู่ห่าง ๆ ไม่เคยเบื่อ ในที่สุดก็ได้หักกิ่งมาแซมผมสีและกลิ่น ของมันเสียที
38	紀友則 คิ โนะ โทะะโมะโนะริ	君ならで 誰 にか見せむ 梅の花 色を も香をも しる人ぞしる	หากไม่ใช่ท่านแล้ว ควรจะเอาดอกบ๊วยให้ใครชมดี ทั้งสีและกลิ่นของมันมีเพียงผู้ที่เข้าใจมันถ่องแท้ อย่างท่านเท่านั้นถึงจะรู้จริง

เลขที่กลอน	ชื่อกวี	ต้นฉบับกลอน	คำแปล
39	紀貫之 คิ โนะ ทซุระยุกิ	梅の花にほふ 春べはくらふ 山闇にこゆれ どしるくぞありける	ฤดูใบไม้ผลิที่ดอกบ๊วยเบ่งบานอยู่ในภูเขาคุระอ (คุระมะ) ที่มีดมิดสมกับชื่อภูเขา แต่ทว่ากลิ่นของดอกบ๊วยทำให้ทราบว่ามีดอกบ๊วยเบ่งบานอยู่ *คำว่า くらふ เป็นคำซ้อนทับพ้องเสียง มี 2 ความหมายคือ “มีดมิด” และชื่อภูเขา “คุระอู”
40	凡河内躬恒 โอมิโกชิ โนะ มิทซุเนะ	月夜にはそれ とも見えず 梅の花香をた づねてぞしる べかりける	ในค่ำคืนที่พระจันทร์ส่องแสงทำให้มองจำแนกดอกบ๊วยไม่ได้ (ดอกบ๊วยมีสีขาวจึงดูกลืนไปกับแสงสีขาวของพระจันทร์) แต่ถ้าตามกลิ่นของดอกบ๊วยไปก็จะมีกลิ่นที่ใด
41	凡河内躬恒 โอมิโกชิ โนะ มิทซุเนะ	春の夜の闇は あやなし梅の 花色こそ見え ぬ香やはかく るる	ความมืดมิดในฤดูใบไม้ผลิไม่อาจส่งผลอะไรได้ถึงแม้จะทำให้ไม่เห็นสีของดอกบ๊วยแต่ทว่ากลิ่นของมันจะซ่อนได้กระนั้นหรือ
42	紀貫之 คิ โนะ ทซุระยุกิ	ひとはいさ 心もしらず ふるさは 花ぞ昔の 香ににほひける	จิตใจคนเป็นเช่นไรไม่อาจหยั่งรู้ได้ แต่ที่บ้านพักที่ฉันคุ้นเคยแห่งนี้ ดอกบ๊วยยังคงเบ่งบานส่งกลิ่นหอมเหมือนก่อน
43	伊勢 อิเซะ	春ごとになが るる川を花と 見て折られぬ 水に袖やぬれ なむ	ทุกครั้งที่ฤดูใบไม้ผลิมาเยือน ชายแขนเสื้อชุ่มโชกไปด้วยน้ำในลำธารที่สะท้อนเงาของดอกบ๊วยซึ่งไม่อาจหักเอากิ่งมาได้
44	伊勢 อิเซะ	年をへて花の 鏡となる水は ちりかかるを やくもるとい ふらむ	แต่ละปี ฝวน้ำที่เหมือนกระจกสะท้อนเงาของดอกไม้ดูเหมือนจะขุ่นมัว อาจกล่าวได้ว่าเป็นเพราะดอกไม้ร่วงหล่น (เป็นเพราะฝุ่นผง) ก็เลยขุ่นมัวระมัด *คำว่า ちり เป็นคำซ้อนทับพ้องเสียง มี 2 ความหมายคือ “ร่วงหล่น” และ “ฝุ่นผง”

เลขที่ กลอน	ชื่อกวี	ต้นฉบับกลอน	คำแปล
45	紀貫之 คิ โนะะ ทัซุระยุกิ	暮ると明くと 目かれぬもの を梅の花いつ の人まに 移ろひぬらむ	ดอกบ๊วยที่ผู้คนเฝ้าจับตามอง ไม่ว่าจะยามพลบค่ำ หรือยามเช้า แต่พอผู้คนเผลอ กลับร่วงหล่นไปเมื่อ ไรท์ก็ไม่อาจทราบได้
46	読人知らず ไม่ทราบชื่อ	梅が香を袖に うつしてとど めてば春はす ぐともかたみ ならまし	หากกลิ่นดอกบ๊วยยังคงอยู่บนชายแขนเสื้อได้โดย ไม่จางหายไปละก็ คงจะใช้เป็นของดูต่างหน้าแทน ฤดูใบไม้ผลิที่กำลังจะจากไปได้กระมัง
47	素性法師 พระโษะเซะอิ	散ると見て あるべきもの を梅の花うた てにほひの 袖にとまれる	หากแค่เห็นดอกบ๊วยร่วงไปเฉย ๆ ก็คงไม่มีอะไร แต่ ทว่ากลิ่นที่ยังคงติดอยู่ที่ชายแขนเสื้อกลับชวนให้ หวนนึกอาวรณ์
48	読人知らず ไม่ทราบชื่อ	散りぬとも 香をだにのこ せ梅の花恋し きときの思ひ いでにせむ	ถึงจะร่วงหล่นไป แต่อย่างน้อยจงหลงเหลือกลิ่น เอาไว้เถิด จะได้เก็บไว้เป็นที่ระลึกเมื่อยามคิดถึง

จากตารางข้างต้น จะพบว่ากลอนที่มีเนื้อหา
กล่าวถึงกลิ่นของดอกบ๊วยมีอยู่เป็นจำนวนมากที่สุด
ถึง 14 บท ได้แก่ กลอนบทที่ 13 32 33 34 35
37 38 39 40 41 42 46 47 และ 48 โดยกลอนบท
ที่ 13 และ 32 เป็นการกล่าวถึงกลิ่นดอกบ๊วยที่ชักจูงให้
นกอุจิวมาหา กลอนบทที่ 33 34 และ 35 เป็นการ
กล่าวโยงกลิ่นหอมของดอกบ๊วยกับกลิ่นเครื่องหอมว่า
พอได้กลิ่นดอกบ๊วยก็ชวนให้นึกถึงคนที่ใช้เครื่องหอม
กลิ่นดอกบ๊วย ในสมัยเฮอันผู้คนนิยมใช้เครื่องหอมอบ
ร่างกายโดยเฉพาะกลิ่นดอกบ๊วยก็เป็นกลิ่นหนึ่งที่คน
มักนิยมใช้กัน กลอนบทที่ 37 และ 38 เป็นการกล่าว
ชื่นชมทั้งสีและกลิ่นของดอกบ๊วย กลอนบทที่ 39 40
และ 41 กล่าวถึงดอกบ๊วยที่ลิ่งกลิ่นหอมทำให้ทราบ
ตำแหน่งที่อยู่ของมันแม้ว่าจะมองไม่เห็นดอกบ๊วย

ก็ตาม กลอนบทที่ 42 กล่าวถึงใจคนที่แปรเปลี่ยนไป
ไม่อาจรู้ได้ ไม่เหมือนกับดอกบ๊วยที่ยังคงบานส่งกลิ่น
หอมเหมือนแต่ก่อน กลอนบทที่ 46 47 และ 48 กล่าว
ถึงกลิ่นดอกบ๊วยที่ยังคงติดอยู่เหมือนจะหลงเหลือไว้
เป็นที่ระลึกให้หวนคิดถึง จะเห็นได้ว่าใน *โคะกิงวะ
กะมุ* กลิ่นของดอกบ๊วยถูกกล่าวถึงในกลอนบ่อยครั้ง
แสดงถึงความชื่นชอบและนิยมนกลิ่นดอกบ๊วยของคน
ญี่ปุ่นสมัยเฮอัน Masuda Shigeo กล่าวถึงเรื่องนี้
ไว้ว่า “พอเข้าสู่สมัยเฮอัน กลิ่นของดอกบ๊วยมักจะถูก
เน้นกล่าวถึงในกลอน ส่วนในเรื่องสีสันของดอกไม้
นั้น ดอกซากุระได้รับความนิยมนั้นมาแทนที่ดอกบ๊วย
นอกจากนี้ ดอกบ๊วยสีแดงซึ่งเข้ามาญี่ปุ่นในช่วงต้น
สมัยเฮอันนั้น เนื่องจากสีของกลีบดอกมีสีคล้ายกับ
ดอกซากุระจึงเป็นที่นิยม” (Masuda Shigeo, 2002:

20) ในสมัยเฮอัน คนญี่ปุ่นหันมานิยมชื่นชมความงามของดอกซากุระแทนที่ดอกบัว และนิยมใช้พวกเครื่องหอม อาจด้วยเหตุนี้ กลอนญี่ปุ่นสมัยเฮอันที่กล่าวถึงดอกบัวจึงไม่ค่อยเน้นบรรยายถึงรูปลักษณ์ความงามของดอกบัว แต่กลับเน้นไปที่กลิ่นของมันแทน ในจุดนี้สะท้อนให้เห็นค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปของคนญี่ปุ่นสมัยนาราและสมัยเฮอัน

ส่วนกลอนที่มีเนื้อหากล่าวโงถึงนกอุจิวชิมีจำนวน 7 บท ได้แก่ กลอนบทที่ 5 6 10 13 15 32 และ 36 เสียงของนกอุจิวชิก็ยังคงเป็นประเด็นที่มักถูกหยิบยกมากล่าวถึงดังเช่นในกลอนบทที่ 5 6 10 และ 15 ส่วนกลอนบทที่ 13 และ 32 กล่าวถึงกลิ่นดอกบัวที่เชิญชวนให้นกอุจิวชิมาหาหรือมาส่งเสียงร้อง ซึ่งในจุดนี้จะเห็นได้ว่าคล้ายกับกลอนบทที่ 837 ใน *มโนโณมู* ที่ก็กล่าวถึงดอกบัวว่าเบ่งบานเชิญชวนนกอุจิวชิให้มาหาเช่นเดียวกัน ต่างกันตรงที่ว่าใน *โคะกิงวะกะมุ* จะระบุว่าสิ่งที่เชิญชวนนกอุจิวชิให้มาก็คือกลิ่นหอมของดอกบัว ในขณะที่ใน *มโนโณมู* ไม่ได้กล่าวถึงกลิ่นดอกบัวแต่อย่างใด ส่วนกลอนบทที่ 36 กล่าวถึงการหักเอากิ่งดอกบัวที่นกอุจิวชิทำรังอยู่บนนั้นมาประดับศีรษะเพื่อปกปิดความชรา จะเห็นได้ว่ากลอนดอกบัวที่พบในหมวดฤดูใบไม้ผลิใน *โคะกิงวะกะมุ* มีเพียงกลอนบทนี้บทเดียวเท่านั้นที่กล่าวถึงการนำเอากิ่งดอกบัวมาเสียบประดับผม ซึ่งจะต่างจากใน *มโนโณมู* ที่จะพบกลอนที่กล่าวถึงการนำกิ่งดอกบัวมาเสียบประดับผมอยู่หลายบท

กลอนที่เหลืออีก 4 บท ได้แก่ กลอนบทที่ 7 ที่กล่าวเปรียบหิมะบนกิ่งไม้ว่าแลดูเหมือนดอกบัว โดยเป็นการใช้กลวิธีการประพันธ์มีตะเตะหรือการมองเหมือน กลอนบทที่ 43 ที่กล่าวถึงเงาของดอกบัวที่สะท้อนอยู่ในแม่น้ำซึ่งไม่อาจหักกิ่งมาเชยชมได้ กลอน

บทที่ 44 ที่กล่าวถึงผิวน้ำที่เป็นเสมือนกระจกสะท้อนเงาของดอกบัวว่ากระจกนั้นดูขุ่นมัวเพราะดอกไม้ร่วงหล่น (ちりかゝる) โดยคำว่า ちり นอกจากจะมีความหมายว่า “ร่วงหล่น” แล้ว ยังมีความหมายว่า “ฝุ่นผง” ซึ่งจะให้ภาพของกระจกที่มีฝุ่นเกาะ ทำให้กระจกนั้นดูขุ่นมัวอีกด้วย ซึ่งเป็นการใช้กลวิธีคำซ้อนทับพ้องเสียง และกลอนบทที่ 45 ที่กล่าวถึงดอกบัวที่ผู้คนมักจะจับตามอง แต่ในยามที่คนผลอกกลับร่วงหล่นไป สำหรับกลอนบทที่ 7 43 และ 45 นั้นแม้เป็นการกล่าวถึงดอกบัวแต่ก็ไม่ใช้ภาพดอกบัวจริงๆ แต่เป็นภาพลวงของดอกบัว โดยในบทที่ 7 เป็นภาพของหิมะบนกิ่งไม้ที่แลดูเหมือนดอกบัว ส่วนบทที่ 43 และ 45 เป็นภาพเงาของดอกบัวในน้ำซึ่งไม่อาจจับต้องได้ สะท้อนความเป็นอนัตตาคือไม่มีตัวตน ซึ่งจะต่างจากใน *มโนโณมู* ที่แม้จะมีการกล่าวถึงดอกบัวที่ร่วงหล่นซึ่งสื่อถึงความเป็นอนิจจัง แต่ไม่มีกลอนที่บรรยายถึงภาพลวงที่ไมใช่ดอกบัวจริงๆ อยู่เลย แม้ใน *มโนโณมู* จะมีกลอนที่กล่าวเปรียบเปรยดอกบัวกับหิมะเช่นเดียวกัน ดังเช่นกลอนบทที่ 822 823 839 และ 844 แต่ก็เป็นกรบรรยายภาพดอกบัวจริงๆ โดยกล่าวถึงกลีบดอกสีขาวของดอกบัวที่ร่วงปลิวปรายลมมาว่าแลดูเหมือนหิมะ ซึ่งจะต่างจากกลอนบทที่ 7 ใน *โคะกิงวะกะมุ* ที่ไม่ใช่ภาพจริงของดอกบัว แต่เป็นหิมะสีขาวบนกิ่งไม้ที่แลดูคล้ายดอกบัว ในข้อนี้จึงอาจเป็นจุดต่างอีกอย่างหนึ่งของกลอนดอกบัวใน *มโนโณมู* และ *โคะกิงวะกะมุ*

บทกลอนใน *โคะกิงวะกะมุ* มักจะสื่ออารมณ์ความรู้สึกที่ละเอียดอ่อนละเมียดละไม หรือที่เรียกกันว่า ทะโอะยะเมะบุริ (たを やめぶり) ละเอียดอ่อนเหมือนผู้หญิง)⁷ กลอนดอกบัวที่กล่าวมาข้างต้นก็เป็นตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นแนวทางกลอนแบบนี้ได้

⁷ โมะโตะโอะริ โนะรินะงะ (本居宣長) นักวิชาการที่มีชื่อเสียงสมัยเอโดะได้เรียกแนวทางกลอนที่ละเอียดอ่อนของ *โคะกิงวะกะมุ* ว่า “ทะโอะยะเมะบุริ”

เช่นกัน กล่าวคือจะเห็นได้ว่ากลอนดอกบ๊วยใน โคะกิงวะกะฉุ ไม่ได้บรรยายแต่เพียงรูปลักษณะภายนอกที่มองเห็นได้ของดอกบ๊วยแบบใน *มันโยฉุ* แต่จะบรรยายขยายไปถึงเรื่องกลิ่นของดอกบ๊วย และบ้างก็เป็นภาพของดอกบ๊วยที่ไม่ใช่ภาพจริง แต่เป็นเพียงภาพลวงของดอกบ๊วย ซึ่งจุดเหล่านี้แสดงให้เห็นอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของกวีที่ลุ่มลึกละเอียดอ่อนกว่าใน *มันโยฉุ*

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากทั้งหมดนี้สรุปเนื้อหากลอนและจำนวนบทกลอนที่พบดังในตารางต่อไปนี้

เนื้อหา	จำนวนกลอน	กลอนดอกบ๊วยที่แต่งขึ้นที่บ้านทะบิโตะใน <i>มันโยฉุ</i>	กลอนดอกบ๊วยหมวดฤดูใบไม้ผลิใน โคะกิงวะกะฉุ
นำกิ่งดอกบ๊วยมาเสียบประดับผม	9	9	1
บรรยายถึงนกคุงุอิซุ	8	8	7
กล่าวถึงกลิ่นดอกบ๊วย	-	-	14
กล่าวเปรียบเทียบดอกบ๊วยกับหิมะ	4	4	1
เงาของดอกบ๊วยในน้ำ	-	-	2
กล่าวโยงถึงต้นไม้อื่น	4	4	-
อื่น ๆ	7	7	1

*กลอนบางบทถูกนับจำนวนใส่ไว้ในหลายหัวข้อเนื่องจากมีเนื้อหาตรงกับหลายข้อในตาราง

จากทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าภาพลักษณะดอกบ๊วยใน *มันโยฉุ* จะเน้นชื่นชมรูปลักษณะที่สวยงามน่าชมของดอกบ๊วย ดังจะเห็นได้จากกลอนที่กล่าวถึงการนำกิ่งดอกบ๊วยไปเสียบประดับผมซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก หรือกลอนแสดงอารมณ์ความรู้สึกเสียใจที่ดอกบ๊วยร่วงหล่นไปทำให้ไม่สามารถชมความงามของดอกบ๊วยต่อได้ ซึ่งเป็นการชื่นชมความงามของดอกบ๊วยผ่านทางสายตา ไม่มีกลอนบรรยายชื่นชมถึงกลิ่นหอมของดอกบ๊วยแต่อย่างใด ในขณะที่ใน *โคะกิงวะกะฉุ* จะเน้นชื่นชมกลิ่นหอมของดอกบ๊วยมากกว่ารูปลักษณะที่สวยงาม ส่วนกลอนที่กล่าวโยงถึงนกคุงุอิซุนั้น ใน *มันโยฉุ* มักกล่าวถึงเสียงกริ่งร่วมกับภาพ

ดอกบ๊วยร่วงหล่น ในขณะที่ใน *โคะกิงวะกะฉุ* จะกล่าวถึงเสียงกริ่งว่ากำลังร้องรอคอยดอกบ๊วยหรือร้องขณะที่ดอกบ๊วยบานส่งกลิ่นอยู่ ทั้งนี้อาจเนื่องจากในสมัยเฮอัน ผู้คนหันไปชื่นชมรูปลักษณะความงามของดอกซากุระแทน อีกทั้งผู้คนสมัยเฮอันนิยมใช้เครื่องหอมโดยเฉพาะกลิ่นดอกบ๊วยก็เป็นกลิ่นที่นิยมใช้กันมากกว่าชื่นชมรูปลักษณะของดอกบ๊วย นอกจากนี้ใน *โคะกิงวะกะฉุ* กลอนดอกบ๊วยบางบทก็ไม่ได้บรรยายภาพดอกบ๊วยจริงๆ แต่เป็นภาพลวงหรือเงาของดอกบ๊วย ซึ่งในกลอนดอกบ๊วย 32 บทใน *มันโยฉุ* ที่หยิบยกมาศึกษาจะไม่พบกลอนที่บรรยายภาพเช่นนี้

แต่จะบรรยายภาพจริงของดอกบัว และมักสื่ออารมณ์ความรู้สึกตรงๆ ไม่ได้บรรยายภาพที่แสดงถึงความคิดอ่านที่ลุ่มลึกละเอียดอ่อนของกวีแบบใน โคะกิ่งวะกะณู ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นลักษณะที่แตกต่างกันของกลอนสมัยนาราและสมัยเฮอัน รวมถึงความแตกต่างของภาพลักษณ์ดอกบัวที่ปรากฏในกลอน ซึ่งสะท้อนให้เห็นความคิดและค่านิยมที่เปลี่ยนไปของผู้คนสมัยนาราและสมัยเฮอันที่มีต่อดอกบัวด้วย

บทความนี้หยิบยกกลอนดอกบัว 32 บทที่แต่งขึ้นในงานเลี้ยงที่บ้านทะบิโตะซึ่งถูกรวบรวมไว้ใน มนโฆฏ กับกลอนดอกบัว 23 บทในหมวดต้นฤดูใบไม้ผลิใน โคะกิ่งวะกะณู มาศึกษาเปรียบเทียบกันเท่านั้น ยังมีกลอนดอกบัวที่ปรากฏอยู่ในหมวดอื่นหรืออยู่ในหนังสือรวมกลอนอื่นของสมัยนาราและสมัยเฮอันอยู่อีกเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงหวังว่าผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ศึกษาต่อยอดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ดอกบัวหรือภาพลักษณ์ของดอกไม้อื่นในกลอนญี่ปุ่นหรือในวรรณกรรมญี่ปุ่นชิ้นอื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง(References)

- อรรถยา สุวรรณระดา. (2554). *ประวัติวรรณคดีญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรถยา สุวรรณระดา. (2559). *กลอนญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- I Haruki. (2002). Yanagi. *Kotenbungakush-okubutsushi*. 47(3). Gakutousha. (in Japanese)
- Itou Haku. (2011). *Shinpan Manyoushuu I*. Kadokawagakugeishuppan. (in Japanese)
- Kobayashi Shoujiro. (2009). *Nihonkoten-hakubutsujiten doubutsuhen*. Benseishuppan. (in Japanese)
- Komine Kazuaki. (2007). Uguisu. *Shittokukotenbungakudoubutsushi*. Gakutousha. (in Japanese)
- Masuda Shigeo. (2002). Ume. *Kotenbungakudoubutsushi*. 47(3). Gakutousha. (in Japanese)
- Miyaji Taka & Kanno Minako (1997). *Yamatomanyounohana*. Kyoutoshoin. (in Japanese)
- Ozawa Masao. (1995). *Nihonkotenbungakuzenshuu Kokinwakashuu*. Shougakukan. (in Japanese)
- Tada Kazuomi. (2008). *Manyoushuuhandobukku*. Sanseidou. (in Japanese)

Received: 24 / 9 / 2562

Revised: 30 / 10 / 2562

Accepted: 1 / 11 / 2562